

ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการบริหารการศึกษาตามอัยาศัย สังกัดสำนักงาน
ส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัยาศัยจังหวัดอุดรดิตถ์
**Factors Affecting the Success of Informal Eduaction Administration of
Non-Formal and Informal Education Office, Uttaradit Province**

พัชรพร พนมเขต,
วจี ปัญญาไส และ พิมพกา ธรรมสิทธิ์
มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์
**Phatcharaporn Phanomket,
Vajee Panyasai and Phimpaka Thammasit**
Uttaradit Rajabhat University, Thailand
Corresponding Author, E-mail: farmtangmo_mlp_@hotmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาระดับปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการบริหารการศึกษาตามอัยาศัย 2) เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการบริหารการศึกษาตามอัยาศัย ประชากรที่ใช้ในการวิจัย จำนวน 108 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการบริหารการศึกษาตามอัยาศัย สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัยาศัยจังหวัดอุดรดิตถ์ ลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุคูณ ผลการวิจัยพบว่า

1) ความคิดเห็นเกี่ยวกับระดับการบริหารการศึกษาตามอัยาศัย โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.23 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ปัจจัยการบริหารการศึกษาตามอัยาศัยมากที่สุด คือ ปัจจัยด้านนโยบายจุดเน้นการดำเนินงาน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.43 รองลงมาคือ ปัจจัยด้านบุคลากร มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.38 และ ปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่าย มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.23

2) ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการบริหารการศึกษาตามอัยาศัย ทั้ง 6 ปัจจัย คือ ปัจจัยด้านบุคลากร ปัจจัยด้านงบประมาณ ปัจจัยด้านสื่อ วัสดุ อุปกรณ์ ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อม ปัจจัยด้านนโยบายจุดเน้นการดำเนินงาน และปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่าย ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ปัจจัยที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือปัจจัยด้านนโยบายจุดเน้นการดำเนินงาน รองลงมาคือ ปัจจัยด้านสื่อ วัสดุ อุปกรณ์ และปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่าย ส่วนตัวแปรต้นกับตัวแปรตามพบว่า มีความสัมพันธ์กัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

* วันที่รับบทความ: 7 พฤษภาคม 2564; วันที่แก้ไขบทความ 27 พฤษภาคม 2564; วันที่ตอบรับบทความ: 28 พฤษภาคม 2564

คำสำคัญ : การศึกษาตามอัธยาศัย; สำนักงาน กศน.; ปัจจัย

Abstracts

The purposes of this research were to study the level of factors affecting the success of informal education and factors affecting the success of informal education. The population in this research consisted of 108 people. The instrument used was a questionnaire. The data were analyzed using frequency distribution , percentage , mean , standard deviation and multiple regressions.

The results showed that

1) The overall opinion of the Administration level of Informal education was a high level and 4.23 in average. When considered each item, it was found that the most informal education management factor by the factor operational policy focus, the mean of 4.43. Moreover, there were followed by the personnel factor and network participation was mean 4.38 and 4.23 in respectively.

2) Factors affecting the success of this organization were high level. There were six factors including, the personnel factors, budget factors, media-materials-equipment factors, environmental factors, operational policy focus and network participation factors. The factors with the highest average are policy factors, operational focus. Followed by the media-materials- equipment and network participation factors. At the same time, the primary variable and the dependent variable were found to be related to all factors and significantly at the .05 level.

Keyeords: Informal Education; Office of the Non-Formal and Informal Education : NFE; Factors

บทนำ

ในปี พ.ศ. 2551 ได้มีพระราชบัญญัติส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย โดยมีหลักการเพื่อให้เกิดความเสมอภาคในการเข้าถึง และให้ประชาชนได้รับการศึกษาอย่างกว้างขวางทั่วถึง เป็นธรรม และมีคุณภาพเหมาะสมกับสภาพชีวิตของชีวิตของแต่ละบุคคลที่แตกต่างกันไป มีการกระจายอำนาจให้สถานศึกษา และการให้ภาคีเครือข่ายมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้ การศึกษาตามอัธยาศัยเป็นการศึกษาที่มีบทบาทสำคัญต่อการเรียนรู้ของมนุษย์ในทุกช่วงวัย โดยเฉพาะวัยแรกเกิด วัยก่อนวัยเรียน วัยทำงานและวัยสูงอายุ จากการศึกษางานเขียนของดอยล์และสมิธ สรุปลักษณะของความโดดเด่นและเอกลักษณ์เฉพาะของการศึกษาตามอัธยาศัย ดังนี้ 1)การศึกษาตามอัธยาศัยเป็นรูปแบบการศึกษาที่ไม่สามารถอธิบายได้ชัดเจน (Non Form) ไม่สามารถจับต้องหรือมองเห็น เหมือนการศึกษาในระบบที่มีโรงเรียนเป็นตัวแทนระบบ แต่รู้ว่ามีอยู่เพราะเป็นส่วนหนึ่งของการดำรงชีวิต เป็นที่รู้จักกันว่าเป็นการเรียนรู้ตามอัธยาศัย หรือการเรียนรู้แบบไม่มี

นทางการ หรือการเรียนรู้ตามวิถีชีวิต 2) การศึกษาตามอัธยาศัยเกิดขึ้นในสภาพแวดล้อมทางกายภาพและสังคม มีหลายสถานการณ์ จึงมีหลายวัตถุประสงค์และไม่จำเป็นต้องเพื่อการศึกษาเท่านั้น เช่น สถานสงเคราะห์และ คຸ່ມครองสิทธิผู้บริโศกที่ให้บริการความรู้ความเข้าใจเรื่องสิทธิในการบริโภคและการแก้ปัญหาเรื่องการเงิน หรือ ชมรมเยาวชนที่ใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ เป็นต้น 3) การศึกษาตามอัธยาศัยเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาระบบ อื่นๆอย่างแยกไม่ออกให้ชัดเจนได้ กล่าวคือ บุคคลสามารถใช้การศึกษาตามอัธยาศัยไประหว่างการเรียนใน ระบบพร้อมๆกันด้วย แต่ทั้งนี้ต้องมีระบบเชื่อมโยงระหว่างการศึกษาตามอัธยาศัยกับการศึกษารูปแบบอื่นๆ เพื่อป้องกันผลเสียที่อาจเกิดขึ้นจากขั้นตอนการเลือกนำจุดเด่นของการศึกษาตามอัธยาศัยมาใช้ในบริบทของ อีกรูปแบบของการศึกษาได้ เช่น การจัดทัศนศึกษา การท่องเที่ยวแบบต่างๆ ซึ่งสามารถเกี่ยวข้องกับการเรียน การสอนในโรงเรียนได้ด้วย

ปัจจุบันแนวคิดในการจัดการศึกษาตามอัธยาศัยก็ยังคงเป็นที่เข้าใจอยู่ในวงจำกัด ทั้งนี้คงเป็นเพราะ ความเข้าใจที่ว่าการศึกษาตามอัธยาศัย เกิดขึ้นอย่างไม่เป็นทางการ เป็นเพียงกระบวนการเรียนรู้ตามอัธยาศัย ของบุคคลที่ไม่มีรูปแบบที่ชัดเจน ไม่สามารถนำไปสู่การปฏิบัติได้อย่างเป็นรูปธรรม ประกอบกับความไม่ชัดเจน ในมุมมองเกี่ยวกับการศึกษาตามอัธยาศัยที่แตกต่างกัน ส่งผลให้การดำเนินการจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ การบริการสื่อ และแหล่งการเรียนรู้ ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและ การศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดอุดรดิตถ์ ไม่สามารถทำได้อย่างครอบคลุมในบริบทต่างๆ ของการศึกษาตาม อัธยาศัย ดังนั้นผู้วิจัยในฐานะผู้ปฏิบัติงานเกี่ยวข้องกับการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จึงมี ความสนใจที่จะศึกษา ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการบริหารการศึกษาตามอัธยาศัย สังกัดสำนักงาน ส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดอุดรดิตถ์ เพื่อศึกษาระดับปัจจัยที่ส่งผลต่อ ความสำเร็จของการบริหารการศึกษาตามอัธยาศัย และปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการบริหารการศึกษา ตามอัธยาศัย สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดอุดรดิตถ์

ซึ่งผลของการศึกษาวิจัยครั้งนี้จะเป็นประโยชน์โดยตรงต่อสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและ การศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดอุดรดิตถ์ หน่วยงานภาครัฐ องค์กรชุมชน และองค์กรภาคเอกชน ในการจัด การศึกษาตามอัธยาศัยที่เป็นรูปธรรม อันจะเป็นพื้นฐานนำไปสู่สังคมแห่งความรู้ และสังคมแห่งภูมิปัญญา ต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการบริหารการศึกษาตามอัธยาศัย
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการบริหารการศึกษาตามอัธยาศัย

ระเบียบวิธีวิจัย

1. ประชากร

ประชากรในการวิจัยครั้งนี้ จำนวน 108 คนประกอบด้วย

1) ผู้บริหารในสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดอุดรดิตถ์ จำนวน 9 คน

2) ข้าราชการครู ครู กศน.ตำบล ครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน บรรณารักษ์ รวมจำนวน 99 คน ดังนี้

2.1 ข้าราชการครู จำนวน 5 คน

2.2 ครู กศน.ตำบล จำนวน 81 คน

2.3 ครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน จำนวน 4 คน

2.4 บรรณารักษ์ จำนวน 9 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยศึกษาจากเอกสารและ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ซึ่งสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการบริหารการศึกษาตามอัธยาศัย สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดอุดรดิตถ์ ซึ่งแบ่งออกเป็น 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 สอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List)

ตอนที่ 2 สอบถามเกี่ยวกับการบริหารการศึกษาตามอัธยาศัย สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดอุดรดิตถ์ ประกอบไปด้วย 5 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านบุคลากร 2) ด้านงบประมาณ 3) ด้านสื่อ วัสดุ อุปกรณ์ 4) ด้านสภาพแวดล้อม 5) ด้านนโยบายจุดเน้นการดำเนินงาน 6) ด้านการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่าย มีค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์การวิจัย (IOC) อยู่ระหว่าง 0.08-1.00 และค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถาม เท่ากับ .947

ซึ่งแบบสอบถามมีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่าของลิเคิร์ท (Likert scale) (ธานินทร์ ศิลป์จารุ, 2551 : 65) มี 5 ระดับ โดยมีหลักเกณฑ์การให้ระดับคะแนน ดังนี้

5	หมายถึง	มีการบริหารในระดับมากที่สุด
4	หมายถึง	มีการบริหารอยู่ในระดับมาก
3	หมายถึง	มีการบริหารอยู่ในระดับปานกลาง
2	หมายถึง	มีการบริหารอยู่ในระดับน้อย
1	หมายถึง	มีการบริหารอยู่ในระดับน้อยที่สุด

ตอนที่ 3 สอบถามเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการบริหารการศึกษาตามอัยาศัย มีค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์การวิจัย (IOC) อยู่ระหว่าง 0.08-1.00 และค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถาม เท่ากับ .943

ซึ่งแบบสอบถามมีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) มี 5 ระดับ โดยมีหลักเกณฑ์การให้ระดับคะแนน ดังนี้

5	หมายถึง	มีการส่งผลอยู่ในระดับมากที่สุด
4	หมายถึง	มีการส่งผลอยู่ในระดับมาก
3	หมายถึง	มีการส่งผลอยู่ในระดับปานกลาง
2	หมายถึง	มีการส่งผลอยู่ในระดับน้อย
1	หมายถึง	มีการส่งผลอยู่ในระดับน้อยที่สุด

ตอนที่ 4 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

ซึ่งเกณฑ์ที่ใช้ในการแปลผลเพื่อจัดระดับคะแนน กำหนดเป็นช่วงคะแนน 5 ระดับ (บุญชม ศรีสะอาด, 2545:34) ได้ดังนี้

4.51 - 5.00	หมายถึง	การส่งผลอยู่ในระดับมากที่สุด
3.51 - 4.50	หมายถึง	การส่งผลอยู่ในระดับมาก
2.51 - 3.50	หมายถึง	การส่งผลอยู่ในระดับปานกลาง
1.51 - 2.50	หมายถึง	การส่งผลอยู่ในระดับน้อย
1.0 - 1.50	หมายถึง	การส่งผลอยู่ในระดับน้อย

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ได้เก็บรวบรวมข้อมูลจากประชากร ด้วยวิธีการดังต่อไปนี้

1. ขออนุญาตจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์ ทำหนังสือเพื่อขออนุญาตและขอความร่วมมือถึงผู้อำนวยการสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดอุดรดิตถ์ เพื่อขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูลจากสถานศึกษาในสังกัด
2. ผู้วิจัยขออนุญาตจากผู้อำนวยการสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดอุดรดิตถ์ ถึงประชากรในการวิจัยครั้งนี้ เพื่อขอความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม
3. ผู้วิจัยส่งแบบสอบถามพร้อมหนังสือขอความร่วมมือไปยังประชากรด้วยตนเอง
4. ผู้วิจัยรวบรวมแบบสอบถามที่ได้รับ แล้วตรวจสอบความครบถ้วน และดำเนินการเพื่อวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

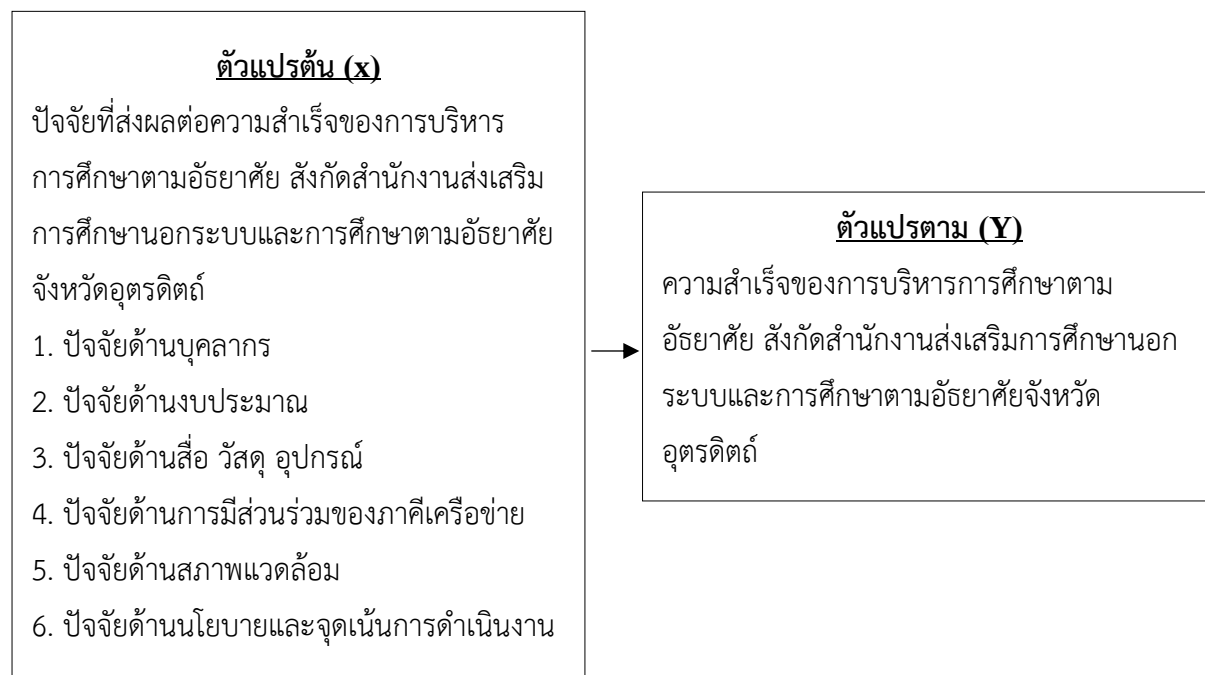
การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยนำข้อมูลมาตรวจสอบความสมบูรณ์ วิเคราะห์ ข้อมูล โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสังคมศาสตร์ SPSS ซึ่งมีการวิเคราะห์ข้อมูล ดังต่อไปนี้

1) ตอนที่ 1 วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม สถิติที่ใช้ ได้แก่ ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation)

2) ตอนที่ 2 วิเคราะห์ระดับปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการบริหารการศึกษาตามอัยาศัย สถิติที่ใช้ ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation)

3) ตอนที่ 3 วิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการบริหารการศึกษาตามอัยาศัย ด้วย สถิติการวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุคูณ (Multiple Regression Analysis)

กรอบแนวคิดในการวิจัย

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

จากการวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการบริหารการศึกษาตามอัยาศัย สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัยาศัยจังหวัดอุดรดิตถ์ สามารถสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลส่วนบุคคล

ผลการวิเคราะห์ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 78.4 เพศชาย ร้อยละ 21.6 เมื่อวิเคราะห์ด้านอายุ พบว่า ส่วนใหญ่อยู่ในช่วงอายุ 41 – 50 ปี ร้อยละ 39.2 รองลงมาคือช่วงอายุ 31 - 40 ปี ร้อยละ 33.3 ด้านระดับการศึกษา พบว่า ส่วนใหญ่มีการศึกษาระดับปริญญาตรี ร้อยละ 92.2 รองลงมาคือมีการศึกษาระดับปริญญาโท ร้อยละ 7.8 ด้านตำแหน่ง พบว่า ส่วนใหญ่เป็น ครู กศน.ตำบล ร้อยละ 76.5 รองลงมาคือ บรรณารักษ์ ร้อยละ 8.8

2. ผลการวิเคราะห์ ความคิดเห็นเกี่ยวกับระดับการบริหารการศึกษาตามอัยาศัย สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัยาศัยจังหวัดอุดรดิตถ์

ผลการวิเคราะห์ พบว่า ความคิดเห็นเกี่ยวกับระดับการบริหารการศึกษาตามอัยาศัย โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.23 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ปัจจัยการบริหารการศึกษาตามอัยาศัยมากที่สุด คือ ปัจจัยด้านนโยบายจุดเน้นการดำเนินงาน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.43 รองลงมาคือ ปัจจัยด้านบุคลากร มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.38 และ ปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่าย มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.23

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการบริหารการศึกษาตามอัยาศัย

ข้อคำถาม	μ	σ	ระดับการบริหาร การศึกษาตาม อัยาศัย
1. ปัจจัยด้านบุคลากร	4.38	.527	มาก
2. ปัจจัยด้านงบประมาณ	3.97	.621	มาก
3. ปัจจัยด้านสื่อ วัสดุ อุปกรณ์	4.14	.564	มาก
4. ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อม	4.21	.603	มาก
5. ปัจจัยด้านนโยบายจุดเน้นการดำเนินงาน	4.43	.536	มาก
6. ปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่าย	4.23	.543	มาก
รวมเฉลี่ย	4.23	.514	มาก

3. ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ

ผลการวิเคราะห์ พบว่า ปัจจัยด้านบุคลากร ปัจจัยด้านงบประมาณ ปัจจัยด้านสื่อ วัสดุ อุปกรณ์ ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อม ปัจจัยด้านนโยบายจุดเน้นการดำเนินงาน และปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่าย โดยรวม มีค่า $R = .720$, $R^2 = .519$, $F = 17.063$ และ $Sig = 0.000$ แสดงว่า ปัจจัยทั้ง 6 ด้าน ส่งผลต่อความสำเร็จของการบริหารการศึกษาตามอัยาศัย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณของปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการบริหารการศึกษาตามอัยาศัย

Coefficients ^a						
Model		Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t	Sig.
		B	Std. Error	Beta		
1	(Constant)	.812	.400		2.029	.045
	x1	-.131	.106	-.122	-1.237	.219
	x2	.161	.086	.177	1.863	.066
	x3	.358	.112	.358	3.194	.002
	x4	.127	.101	.136	1.259	.211
	x5	.084	.102	.808	.826	.411
	x6	.221	.101	.213	2.177	.032
$R = .720$, $R^2 = .519$, $F = 17.063$, $Sig = 0.000^*$						

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (ถ้า $Sig \leq 0.05$)

อภิปรายผลการวิจัย

จากการวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการบริหารการศึกษาตามอัยาศัย สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัยาศัยจังหวัดอุดรดิตถ์ มีประเด็นสำคัญที่นำมาอภิปราย ดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นเกี่ยวกับระดับการบริหารการศึกษาตามอัยาศัย สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัยาศัยจังหวัดอุดรดิตถ์ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.23 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า

1.1 ปัจจัยการบริหารการศึกษาตามอัยาศัยมากที่สุด คือ ปัจจัยด้านนโยบายจุดเน้นการดำเนินงาน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.43 อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ เนื่องจากสถานศึกษามีการศึกษาสภาพบริบท หรือความต้องการ หรือความจำเป็นของกลุ่มเป้าหมายในชุมชน สังคม หรือนโยบายของหน่วยงาน เพื่อกำหนด

โครงการ หรือกิจกรรมการศึกษาตามอัธยาศัยและ โครงการ กิจกรรมที่ปรากฏอยู่ในแผนปฏิบัติการประจำปีของสถานศึกษา มีความสอดคล้องกับนโยบายของหน่วยงาน ซึ่งผลการวิจัยสอดคล้องกับ มยุรี อนุমানราชชน (2552 : 27) การนำนโยบายไปปฏิบัติ งบประมาณที่รัฐบาลจัดสรรให้ และบุคลากรที่เป็นผู้ปฏิบัติ เป็นส่วนสำคัญที่ทำให้นโยบายประสบความสำเร็จ และ จิตติมา อัครธิพิงศ์ (2556 : 45) กล่าวว่า นโยบาย วิสัยทัศน์ และปรัชญาขององค์การที่จะกำหนดทิศทางของการดำเนินงานองค์การ วัฒนธรรมองค์การและการจัดบรรยากาศการทำงานที่จะส่งเสริมการทำงานให้ประสบผลสำเร็จ

1.2 ปัจจัยด้านบุคลากร มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.38 อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ เนื่องจาก ผู้จัดการกิจกรรมมีความรู้ ความสามารถในการจัดกิจกรรมการศึกษาตามอัธยาศัย และมีการปรับปรุงพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง ผู้จัดการกิจกรรมการศึกษาตามอัธยาศัยมีการนำความรู้ที่ได้รับจากการพัฒนาศักยภาพหรือมีการนำความรู้ที่ได้รับจากการพัฒนาตนเองไปใช้ในการจัดการศึกษาตามอัธยาศัย ผู้จัดการกิจกรรมมีการกำหนดโครงการ หรือกิจกรรมการศึกษาตามอัธยาศัย และผู้จัดการกิจกรรมรายงานผลการจัดโครงการ หรือกิจกรรมการศึกษาตามอัธยาศัย ซึ่งผลการวิจัยสอดคล้องกับ รัตนา ดวงแก้ว (2557 : 78) กล่าวว่า การพัฒนาคุณภาพการศึกษาเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ต้องอาศัยความรับผิดชอบร่วมในระดับประเทศ และระดับสถานศึกษา โดยต้องคำนึงถึงองค์ประกอบที่สำคัญ 5 ประการได้แก่ หลักสูตร สื่อการสอนและเทคโนโลยี การประเมินผลผู้เรียน การพัฒนาครู การประเมินคุณภาพสถานศึกษา และการสนับสนุนทรัพยากรทางการศึกษา และ จิตติมา อัครธิพิงศ์ (2556 : 59) กล่าวว่า ขอบข่ายของกระบวนการขององค์การที่เอื้อต่อการเพิ่มประสิทธิภาพขององค์การได้แก่ การวางแผน การจัดองค์การในด้านบุคลากร การสร้างแรงจูงใจในการทำงาน การควบคุมคุณภาพการทำงานและการพัฒนาองค์การเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพ

1.3 ปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่าย มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.23 อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ เนื่องจาก แผนปฏิบัติการประจำปีของสถานศึกษา ได้รับคำปรึกษา ข้อเสนอแนะ และได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการสถานศึกษา มีการชี้แจง สร้างความเข้าใจเกี่ยวกับพันธกิจ และบทบาทหน้าที่ของสถานศึกษา ให้แก่ภาคีเครือข่ายได้รับทราบ มีภาคีเครือข่ายที่เข้าร่วมส่งเสริม สนับสนุนสถานศึกษาในด้านสื่อ หรือเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา สนับสนุนสถานศึกษาในด้านการจัดการศึกษา หรือพัฒนาวิชาการและบุคลากร สนับสนุนสถานศึกษาในด้านขวัญกำลังใจแก่ผู้ที่จัดการศึกษา หรือผู้เรียน หรือผู้รับบริการ การส่งเสริม สนับสนุนเพื่อสร้าง หรือพัฒนาแหล่งการเรียนรู้ที่หลากหลาย และมีการเสนอรายงานการประเมินคุณภาพภายในต่อคณะกรรมการสถานศึกษา หน่วยงานต้นสังกัดและภาคีเครือข่าย และเผยแพร่ต่อสาธารณชน ซึ่งสอดคล้องกับ วิจิตรภรณ์ โตแก้ว (2558 : 159) ที่ได้ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายในการบริหาร การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอท่าม่วง จังหวัดกาญจนบุรี พบว่าภาพรวมมีการปฏิบัติ อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ เนื่องมาจากภาคีเครือข่ายมีส่วนร่วมในการวางแผนกำหนดนโยบายในการบริหารจัดการ การศึกษาของ โรงเรียน

1.4 ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.23 อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ เนื่องจาก สถานศึกษา มีการศึกษาสภาพบริบท หรือความต้องการ หรือความจำเป็นของกลุ่มเป้าหมายในชุมชน สังคม เพื่อการ กำหนดโครงการ หรือกิจกรรมการศึกษาตามอัธยาศัย มีการถอดองค์ความรู้ หรือการนำองค์ความรู้ที่มีอยู่แล้ว ในพื้นที่ ไปใช้ถ่ายทอดความรู้และแลกเปลี่ยนเรียนรู้แก่กลุ่มเป้าหมาย มีแหล่งเรียนรู้ที่สามารถเข้าถึงได้ง่าย และใช้ประโยชน์ต่อการเรียนรู้ได้ มีการสร้างหรือพัฒนาแหล่งเรียนรู้ให้ประชาชนสามารถเข้าถึงและใช้ ประโยชน์เพื่อการเรียนรู้ได้ มีแหล่งเรียนรู้ภายในสถานศึกษาที่สามารถนำมาใช้ประโยชน์ในการจัดกิจกรรม การศึกษาตามอัธยาศัย และบรรยากาศและสภาพแวดล้อมภายในของสถานศึกษามีความเป็นระเบียบ สะอาด ปลอดภัย ซึ่งสอดคล้องกับ จิตติมา อัครธิพิงศ์ (2556 : 74) กล่าวว่า สิ่งแวดล้อมในองค์กรได้แก่ นโยบาย วิสัยทัศน์และปรัชญาขององค์กรที่จะกำหนดทิศทางของการดำเนินงาน องค์กร วัฒนธรรมองค์กรและ การจัดบรรยากาศการทำงานที่จะส่งเสริมการทำงาน และ นีรนุช หนูนภักดี (2551 : 28) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของพนักงานเทศบาลตำบลสามโก้ อำเภอ สามโก้ จังหวัดอ่างทองผลการวิจัยพบว่า พนักงานส่วนใหญ่มีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยด้านลักษณะการ ปฏิบัติงาน ด้านนโยบายการบริหารงาน ด้านสภาพแวดล้อมในการปฏิบัติงาน ด้านความก้าวหน้าในตำแหน่ง หน้าที่การงาน ด้านความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน ด้านความมั่นคง และความพอใจในงาน มีผลต่อประสิทธิภาพ ในการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมาก

1.5 ปัจจัยด้านสื่อ วัสดุ อุปกรณ์ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.14 อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เนื่องจาก สถานศึกษา มีการพัฒนา หรือจัดหาสื่อ หรือนวัตกรรม และ/หรือจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนที่มีความสอดคล้อง กับวัตถุประสงค์ของการจัดโครงการ กิจกรรมการศึกษาตามอัธยาศัยที่เป็นปัจจุบัน สถานศึกษามีการจัดทำ ข้อมูลพื้นฐาน หรือทำเนียบสื่อ แหล่งเรียนรู้ และภูมิปัญญาท้องถิ่น สถานศึกษามีการแนะนำ ให้ข้อมูลเกี่ยวกับ การใช้สื่อ เทคโนโลยีสารสนเทศ แหล่งเรียนรู้ และภูมิปัญญาท้องถิ่นแก่กลุ่มเป้าหมายผู้รับบริการ สถานศึกษา มีการประเมินความพึงพอใจเกี่ยวกับการใช้สื่อ เทคโนโลยีสารสนเทศและภูมิปัญญาท้องถิ่น สถานศึกษามีการ นำผลการประเมินความพึงพอใจไปใช้ในการพัฒนาหรือจัดหาสื่อ แหล่งเรียนรู้ หรือภูมิปัญญาท้องถิ่น ซึ่ง สอดคล้องกับ นิตยา แสนสุข (2554 : 98) ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 26 พบว่า ปัจจัยด้านสื่อและเทคโนโลยี เป็นปัจจัยที่ ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนในสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 26 อยู่ใน ระดับมาก

1.6 ปัจจัยด้านงบประมาณ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.97 อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ เนื่องจาก สถานศึกษา ได้รับการจัดสรรงบประมาณอย่างเหมาะสมต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาตามอัธยาศัย งบประมาณที่ใช้ เป็นไปตามแผนการจัดกิจกรรมที่กำหนด สถานศึกษาได้รับงบประมาณสนับสนุนจากชุมชนหรือจากหน่วยงาน อื่น สถานศึกษามีการจัดสรรงบประมาณสำหรับการดำเนินงานการศึกษาตามอัธยาศัย สถานศึกษามีการ

ติดตามการใช้งบประมาณเพื่อการดำเนินงานการศึกษาตามอัยาศัย ซึ่งผลการวิจัยสอดคล้องกับ ดวงเพ็ญ หุคหิต (2551 : 82) ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการบริหารงานวิชาการตามความคิดเห็นของครูโรงเรียนขนาดเล็ก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุทัยธานี เขต 2 พบว่า ปัจจัยด้านการเงิน มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการบริหารงานวิชาการ ตามความคิดเห็นของครูโรงเรียนขนาดเล็ก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุทัยธานี เขต 2 อยู่ในระดับมาก

2. ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อความสำเร็จของการบริหารการศึกษาตามอัยาศัย สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัยาศัยจังหวัดอุดรดิตถ์ พบว่า ทั้ง 6 ปัจจัย คือ ปัจจัยด้านบุคลากร ปัจจัยด้านงบประมาณ ปัจจัยด้านสื่อ วัสดุ อุปกรณ์ ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อม ปัจจัยด้านนโยบายจุดเน้นการดำเนินงาน และปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่าย ในภาพรวมส่งผลกระทบต่อความสำเร็จของการบริหารการศึกษาตามอัยาศัย สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัยาศัยจังหวัดอุดรดิตถ์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยภาพรวมมีความสัมพันธ์และส่งผลกระทบต่อความสำเร็จของการบริหารการศึกษาตามอัยาศัย ค่า $R = .720$ พบว่า ทั้ง 6 ปัจจัยส่งผลกระทบต่อความสำเร็จของการบริหารการศึกษาตามอัยาศัย โดยด้าน ปัจจัยด้านนโยบายจุดเน้นการดำเนินงาน มีอิทธิพลมากที่สุด $R = .808$ รองลงมาคือ ปัจจัยด้านสื่อ วัสดุ อุปกรณ์ $R = .358$ และปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่าย $R = .213$ ตามลำดับ

ซึ่งแสดงให้เห็นว่าการที่สถานศึกษาจะจัดการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพนั้น ต้องมีองค์ประกอบที่สำคัญหลายอย่าง ได้แก่ นโยบายและจุดเน้นการดำเนินงาน การกำหนดภารกิจของสถานศึกษาที่ชัดเจน การกำกับติดตามงานสม่ำเสมอ การสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างสถานศึกษากับชุมชน การมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่าย การมีผู้นำด้านการจัดการเรียนรู้ทั้งบุคลากร ครู และผู้บริหาร มีการสร้างโอกาสในการเรียนรู้และให้เวลาผู้เรียน สื่อ วัสดุอุปกรณ์ มีการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ สะอาดและปลอดภัย มีการจัดการเรียนรู้ที่กระตุ้นให้ผู้เรียนมีความสนใจ กระตือรือร้นในการเรียนรู้ พัฒนางานอยู่บนพื้นฐานของงานวิชาการและการวิจัย ใช้งบประมาณ แหล่งเรียนรู้ที่มีอยู่อย่างเต็มที่และมีการวางแผนการดำเนินงานอย่างมีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากผลวิจัย

1. ผู้บริหารสามารถนำผลการวิจัยไปใช้กับสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัยาศัยในเรื่องของนโยบาย บุคลากร และการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่าย
2. ผู้บริหารนำผลการวิจัยไปใช้โดยสร้างความเข้าใจให้กับบุคลากรของสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัยาศัย

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการบริหารการศึกษาตามอัยาศัย สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัยาศัยในจังหวัดอื่น
2. ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัยาศัยในจังหวัดอุดรดิตถ์และจังหวัดอื่น
3. ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการศึกษาต่อเนื่อง สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัยาศัยในจังหวัดอุดรดิตถ์และจังหวัดอื่น

เอกสารอ้างอิง

- ดวงเพ็ญ ทுகิต. (2551). ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการบริหารงานวิชาการตามความคิดเห็นของครูโรงเรียนขนาดเล็กสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุทัยธานี เขต 2. วิทยานิพนธ์ ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.
- จิตติมา อัครดิพงษ์. (2556). *เอกสารประกอบการสอนวิชาการพัฒนาประสิทธิภาพในการทำงาน (Efficiency Development)*. คณะวิทยาการจัดการ. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา.
- ธานินทร์ ศิลป์จารุ. (2551). *การวิจัยและการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วย SPSS*. (พิมพ์ครั้งที่ 9). กรุงเทพมหานคร: ปิสนิเนสอาร์แอนด์ดี, 2551.
- นิตยา แสนสุข. (2554). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 26. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- นิรนุช หนูนุกิต. (2551). *ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของพนักงานเทศบาลตำบลสามโก้ อำเภอสามโก้จังหวัดอ่างทอง*. วิทยานิพนธ์ รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2545). *การวิจัยเบื้องต้น*. (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาสาส์น.
- มยุรี อนุมานราชธน. (2552). *นโยบายสาธารณะ*. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพมหานคร: เอ็กซ์เปอร์เน็ท.
- รัตนา ดวงแก้ว. (2557). *หน่วยที่ 11 การพัฒนาคุณภาพการศึกษา ในประมวลสาระการสอนชุดวิชานโยบาย การวางแผนและการพัฒนาคุณภาพการศึกษา หน่วยที่ 11-15*. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
- วิจิตรภรณ์ โตแก้ว. (2558). *การมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายในการบริหารการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัยาศัยอำเภอท่าม่วง จังหวัดกาญจนบุรี*. สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี